

Politikali
rōpiratok

75

126.

Mihályi Gábor, Ballagi Mór

és

Ragályi Ferdinánd

tartott

beszédei.

Mihályi Gábor beszéde

(máj. 25.)

Mélyen tisztelt képviselőház!

Az előttünk levő fontos tárgyban azon 12 év után, melyek sulya vállaimra is nem kevésbé nehezedett, a midőn a nép nevében az első felszólamlás történik, nem szónoklati szempontból, hanem annak ki-tüntetésére, hogy a külön nemzetiségek is a haza közügyében velünk egy értelemben vannak, én azon oláh nép nevében szólok, a melynek magam is szü-löttje, és ezen, a constitutióval egyidős nép szent István koronája palladiuma alatt védte honfitársaival ezent szent földet, melynek területéből egy talpalat-nyit is elszakíttatni tűrni és engedni nem fog.

Ezen nép az időnek hosszú során, az eddigi in-stitutióinknak egyoldalúsága mellett, nemzetiségét, vallását és nyelvét megtartván, — a haza szeretetét ezeknek érdekeivel is összeegyeztette.

Azok unokái nevében szólok, uraim, kik a mult század elején 1717. esztendőben Erdélyországot és a vele szomszédos magyar lakosait a durva tatárscorda kiprédálván, faluit felégetvén, lakosainak előbbkelőt a meg nem futamodhatott nőket és leányokat nyers warhahörökből vágott szijakkal összekötözve, Mára-maros hegyén keresztül, hazájokba vinni akarták, azon nép által minden katonai és más segély nélkül Bersánál megtámadtatván, 15 ezernyi tatársereg megsemmisített, és a keresztények megszabadítva,

lib 52 007.69.199

kesergő övéiknek visszaadattak. Ezek, uraim, világos tények, melyek hogy történeti évkönyveinkben oly kevés helyet foglalnak, csak fájlni kell; — és ezen hős tetteikért mit nyertek és mit ohajtanak jelenben — egynehány armalison kívül se anyagi, se szellemi tekintetben nem jutalmaztattak meg; sőt az 1840-iki országgyűlésen részint királyi, részint fejedelmi adományokul nyert határterületekből 10 mértföldnyire nyúló részt elvesztettek, mely a nasweli fennfőlt határvidéknek ítéltetett, mely helyen mostan több faluk vannak; — és ezen unokák jelenben talán külön területet vagy vadját kérnek, ezen, a históriában csak nem példátlan vitézségért? nem, hanem megelégedtek azon öntudattal: hogy a hazának hasznos szolgálatot tett; — és jelenben nemzetiségöket, nyelvöket és vallásukat, a tiszta egyenlőséget meghatározó törvény által biztosítani akarják, remélve, hogy az egyenlőség jogán őseink által annyi alapítványokkal biztosított szellemi művelésre szánt jövedelmekben ők is részesíttetni fognak.

Ezen nép nevében nyilvánítok köszönetet én addig is, míg az ige testté lesz, a képviselőház lelkes fiainak, kik az egyenjogúság eszméjét oly melegen pártolják; köszönetet nyilvánítok Deák Ferenc képviselőtársunknak, a ki az ország jogérdekéért, a nemzetiségi kérdés méltányos kiegyenlítését oly bátran tükrözi indítványában, és a kinek törvényhozási bölcsességét már 1839. évben a hazai törvényhozás terén, mint követ, tiszteltem.

Ennek előrebocsátása után nem megyek a recriminatio terére, habár alig akadhatna nagyobb okjart tenni másnak, mint nekem, családos apának; hanem miután elég is mondatott már el e tárgyban, nem fogok annak hosszas taglalásába bocsátkozni, és így én is őseinknek, a kiknél alig fogunk nagyobb haza-szeretetet mutathatni, 1791-dik évi csaknem azonos példájukat követve, az indítványt mind lényegére, mind formájára nézve, egész terjedelmében pártolom. Az előttem szóló képviselő urnak azon állítására, melyet 1791. évben gyökereztetett, hogy az országbiró és a personalis törvényeseknek nem ismertettek, igaz; de ezen felirathban most sem ismertetnek el — és akkoron deputatio küldetett, mely több a felírásnál.

A tisztelt képviselőház kegyes engedelmeiből

átmegyek most Erdélyországnak a jelen országgyűlésrei meghívása tárgyára, s azon ország román atyafiaiának körülményeire.

Ezen testvér román nép, mely még többségét teszi az erdélyi lakosságnak, az „Apróbata“, „Compilata“ és az ezeket megerősítő Leopold-féle diploma következtében, törvényen kívül állottak; nemzetiségük, vallásuk, maguk az institutiók által gúny tárgyává lettek; de ezeknek felemlítése csak a multnak szomorú történelmeit tükrözné előnkbe, és a multnak szomorú catasropháit tüntetné fel; mert azon nép az izgatásoknak engedve, az általa lakó földnek, melyet ő oly sokszor vérével és könnyével áztatott, más gazdát igyekezett keresni, mely vele a földnek nemcsak keserűs férges gyümölcseit, hanem a javát is megoszt-hassa, és uraim, ezeknek véget vetett Magyarország nagylelkűsége, tiszta szabadelvű igazságos szelleme, a midőn az 1848-ik évi 7-ik t. cikket, az unió-törvényt alkotta s a román nemzetiséget a nemzetek közé, a vallást a vallások szent könyvébe íratta, és ezen tárgyról is pár szót:

Az unió-törvény oly nagy horderejű, hogy ha valaki az 1848. törvényekről azt mondaná, hogy azok erőszakoltatva alkottattak, az, ezen a népet felszabadító törvény, kiválólág az unió törvényé, azon állításáról kiemeltetnék; mert azon törvény a nép szava, ez meg az Isten szava, a mit semmi földi hatalom sem dönthet meg, — és uraim, a mikor a törvényekhez szorosan ragaszkodunk, mint törvényhozóknak erős kötelességünk, az unió-törvénynek 4-dik szakaszát, mely az unió tökéletes végrehajtását sürgeti, s a felelős miniszterium kötelességévé teszi, hogy az erdélyi correlatiók részint jogi, részint helyi körülményeihez idomítva, formulázott törvénycikkben az országgyűlés elé terjeszszék — a mi még maig sem történvén, véleményem az lenne: hogy ez, egy a nemzetiségek irányában kiküldendő országos bizottmány által eszközöltessék.

Tisztelt képviselő ház! tekintve a multat, szem előtt tartva a jövőt, a midőn az előttünk álló indítványban a meg nem hivattak — s így különösen Erdélyországban — meghívása elrendelendő; hogy e tárgy, a mennyire lehet, megkönnyítve legyen, magam tapasztalatát is előterjesztem. A mult márczius havában Erdély főbb részein megfordulván, azt ta-

pasztaltam, hogy az erdélyi atyafiak egy része azonnal kívánna a magyar országg, ülésre menni, a mint a példa mutatja, hogy némely részben választások is történtek.

A másik rész az uniót megtörtént ténynek tartja; hanem miután a törvény 4. szakasza még teljesítve nincs, annak teljesítése eszközölését kívánja.

A harmadik rész, mely az unio-törvényt el nem ismeri, melynek látható feje Szebenben székel, — és így, hogy azon részt egyesithessük, mely az országos bizottmány kiküldetésével meg volna nyugodva, azon részszel, mely azonnal az országgyűlésre kíván jönni, az országos választmány kiküldetését említsük meg — akkor az unio ellen levők is az igazság erejétől áthatva lesznek, s könnyen eszközöljük az erdélyi unio tökéletes végrehajtását.

Van még egy, tiszt. képviselőház, a mi a testvérhazában, Erdélyben, az összes szegényebb sorsu osztályt érdekli, mely legszámosabb, t. i. képviselő választási ideiglenes kormányrendelet, mely, ha jól emlékszem, a mult márczius hóban adatott ki. Abban a választói képességet 8 for. egyenes földadóhoz köti, akkor, a midőn a magyarországi választó a legtermékenyebb helyeken lakó egynegyedrészt telegtől alig 3 ftot fizet. Hogy jövődre a választói censust meg fogja a törvényhozás változtatni, ez más kérdés, de hogy jelenben Erdélyország, melynek népe ugyis a szegénység által zaklatva van, más törvények mellett válassza meg képviselőit, nem volna sem igazságos, sem törvényes; már nem állithatván ennek elébe az erdélyi kormány azt, hogy az urbériség ottan regulázva van, miután a vesztett jobbágy munkakárpótlást a holdak után vette, így holdak után határozható a választói képesség is. — Mélyen kérem a t. házat, méltóztassék itt is kimondani, hogy Erdély választási törvénye nem lehet más, mint az 1848-ik évi, mely által elérjük azt, hogy a közös hazának alkotmánya és szabadsága megvédésére közös lesz a készség, és biztos lesz a kedvező siker; a mit, hogy a nemzetek nagy istenétől elnyerjünk, közös az óhajtásunk.

Ballagi Mór beszéde

(máj. 27.)

Tisztelt képviselőház!

Ha csak perczig is abban a jámbor hiszemben éltem volna, hogy nem kizárólag a dynastia megmentésére, hanem tán jog- és igazságra is volt némi tekintet, midőn Bécsben a 20-ki octoberi diplomát kiadták: e gyűlésünk kiegészítettlen volna egy maga is tökéletesen meggyőzhetett volna az ellenkezőről.

Azonban szemünk előtt mindennap történő más törvényrontó hatalomtények is váltig bizonyítják, hogy a bécsi udvarnál ma sem mondtak le ama hagyományos házi politikáról, mely a körülmények szerint felváltva sujt és csábit, s ehez képest jelenleg is csakugy játszák irányunkban a constitutionalismust, mint midőn hadi tüntetések alkalmával az ellenséges sereghez közelednek, majd elvonulást színlenek csupán a végből, hogy azt biztos posztójából kicsalják.

A nemzet ezt igen jól tudja, de tudja azt is, még pedig a historia csalhatatlan tanúsága szerint, hogy soha az absolut-hatalom a szinlett szabadság és alkotmányosság játékát úgy nem játszhatta, hogy utóljára is nem a szabadság ügye ült volna diadalt.

Ezt tudva, mi nyugodtan nézünk a jövőnek elébe és úgy haladunk a törvény által elébünk tüzőtt ösvényen előre, mint ha oda fennt minden bona fide történnék.

Nyiltabban szólok, hogy azok is, kiknek az igazság elnyomása utóbb gyanusítás a dolguk — megértsek, mikép érez és gondolkozik a törvényességnek e hazájában egyike azoknak, kiket Bécsben felforgatóknak szeretnek czimezni.

Ha az volna a vitatkozás tárgya: szakítani kell-e a dynastiával vagy nyitva hagyni az utat a kibékülésre — és ha a kibékülés, természetesen a törvény alapján történendő kibékülés eszközlése rajtunk állana, tőlünk függne: akkor mindnyájan egyértelműleg az utolsót választanók, választanók minden utógondolat, minden mellékszándék nélkül. Megmondom miért?

Alkotmányos kormány formának legfelségesbelőnye az, hogy annak szerencsés alkalmazása csak igen csekély mértékben függ az uralkodó személyiségétől,

alkotmányos nemzet nem annyira a fejedelem jóakaratától várja jogai biztosítását, mint azon áthághatlan korlátoktól, melyeket a törvény von a hatalom közé, s midőn az alkotmány élére állított fejedelem személyét sérthetlennék mondja ki, egyszersmind eleve gondoskodott arról, hogy az csak jót tenni, de rosszat mivelní ne bírjon.

Ez a mi alkotmányunknak is jelleme, s ha egyszer ennek sánczain belül mi leszünk az urak, a többire nézve szívesen engedünk.

„Suis stat viribus libertas“, ez a római történetíróval a mi jelszavunk, melyhez képest szabadságunk megvédését senki mástól, hanem törvényeinktől — s ha kell — karjainktól várjuk.

Azzal szeretnek vádolni bennünket elleneink, hogy mi érzelmi politikát űzünk.

Ha volnának köztünk, kik az ész helyett szívök sugallatára hallgatva, képesek lennének az indulatok izgalmának vetni martalékul a haza kétes jövődjét: akkor bizonyára nem a törvényesség szelíd sürgetését, hanem vajmi egészen mást, egy nemzet 12 évig elfojtva tartott haragjának mennydörgő kitörését kellett volna már eddig is hallani e hazában, annyival inkább, miután, valljuk be őszintén, csak is úgy adnánk szót küldőink s általában a nemzet valóságos hangulatának; mert bácsmegyei t. küldött-társam kétségkívül nagyon csalatkozott, midőn a minap itten azt állítá, hogy ha küldőinknek eleve megmondtuk volna, hogy mi a tényleges hatalommal szóba sem állunk, érintkezni nem akarunk, akkor kevesen ülnék itt. Ez épen megfordítva áll.

Az uralkodóház iránti bizalom az utolsó 12 év fonák kormány-rendszerének istentelenségei által oly mélyen megrendült, hogy semmi jobban nem ajánlhatja az embert a nép bizalmába, mint épen annak kijelentése, hogy szenvedéseinek okozója iránti gyűlöletét osztva, a tényleg uralkodó hatalomról tudni sem akar, azzal érintkezni nem fog.

A mi több. Soha az ősi alkotmány iránti tisztelet és szeretet is a társaság legszűkebb rétegeibe úgy el nem hat, a nép vérebe úgy át nem megy, ha a bécsi rendszer nyomorú kísérletei amannak áldását oly fényesen ki nem emelik.

A mely mértékben pedig nőttön nőtt országszerte a gyűlölet az önkény poroszlobi ellen, azon

mértékben mind jobban-jobban gyökerezett meg a szeretet nemzeti institutióink, hazai törvényeink és hatóságaink iránt.

Es — annyira szent nemzetünk előtt a törvényes alkotmány, hogy én merem még azt is állítani, hogy ha ma körülövezi a hazai alkotmány fénykoszorujával homlokát a hatalom kezelője, ha tényleges biztosítékokat nyújt a nemzetnek arról, hogy az nem múló engedmény akar lenni, hanem a törvény szentségének visszavonhatlan elismerése: nem sokára s tán épen a döntő pillanatban, a nemzet képes lenne méltó haragjának érzelmeit az alkotmányos jog oltárára áldozatul vinni.

Ezekből látható, mennyire minden értelem nélkül való beszédek azok, melyeket elleneink e honba létező felforgató, mindent kockára vetni akaró pártból világba szórnak.

Ha a jogtalanság uralmának végetvetni törekvő szándék felforgatás, ha a törvénytől semmi áron tágitni nemakarás kockáztató játék: akkor, igenis, mi felforgatók, mindent kockáztatók vagyunk; de akkor mivelünk együtt, felforgató nem csak egy párt e hazában, hanem az egész nemzet.

Avagy létezik-e igaz ember e honban, ki a 12 év óta rajtuk garázdálkodott önkényt s proteusi változatu azon kormányzást, mely a rendszerkezelőket csak úgy békétlenítette, mint az alatta nyögőket, emezeket, mert szenvedtek, amazokat, mert hatalmuk birtokában perczig sem voltak biztosok, szívből nem utálta, s annak megsemmisítésére, ha módjában van, szívesen nem törekedett volna.

En részemről nyíltan bevallom, hogy arra törekedni mindég hazafiúi kötelességnek tartottam; de igaz lelkemre mondhatom azt is, hogy a mi előttem az utolsó 12 év alatt gyakorlott uralkodást utálatossá tette, nem annyira az, a mit alatta szenvedtem — s ki volna-e honban hazafi, ki alatta nem szenvedett — mint inkább amaz erőszakos forradalmi jellem, mely annak minden intézkedésein végig vonult, mely ma lerontotta azt, a mit tegnap épített, s mely előtt semmi kötelék, semmi szokás, intézmény vagy jogviszony, lett légyen az bár köz-nemzeti, polgári vagy vallásbeli, elég szent nem volt, hogy azon keresztül-kasúl ne gázoljon, azt a maga kaptájára ütni ne akarta volna.

Ez által az egész nyilvános élet — ha ugyanegy gépezet mozgása, bár emberekből áll is az, életnek mondható — minden civilisatori igény mellett oly valószínű közép-kori barbarismusba süllyedt, hogy minden mivelte jóra való ember kénytelen volt elvonulni és kénytelen épen azon közt, mely egészséges államszerkezetben a polgárok legjavából, színéből szokott alakulni.

Valóban ideje, nagy ideje is volt, hogy ama rendszeresített bomlás szemfényvesztő állapot megszünjék, már csak azon humanitási tekintetből is mert már már féltetni lehetett a nemzet ifjabb ivadékat nem attól, hogy a Schulinspectorok által rőt számra kiszabott és zsandárok által ráerőszakolt ferde bölcsességet sajátjává tegye, mert arra bála Istennek semmi kilátás nem volt, hanem attól, hogy a visszatartott álmiveltséggel szellemének természetes mivelését is elhanyagolanda, nem lévén számára semmi tér, melyen kifejtett tehetségeit érvényesíthesse.

Azon jó láttatja azonban még is volt a 12 évi szenvedésnek, hogy megtanultunk igazságosak lenni önmagunk s egymás iránt, s megtanultuk másodsor, hogy felfordult politikával szemben nincs üdvösebb bölcsesség a béketűrő várakozás és kitartásnál. Mert csak időt kell engedni a fonákságnak, hogy következményeit kifejtse és — maga magát megöli.

Ebben rejtett a nemzet 12 évi dicső viseletének kulcsa, s ha Európa figyelme némi részben felénk fordult, azt valóban nem annyira annak köszönhetjük a mit tettünk, mint inkább annak, a mit az erőszakos hatalommal szemben nemes resignációval nem tettünk.

A nemtevés az, miben senki bennünket nem gátolhatott s azért mint legbiztosabb reánk nézve legüdvösebb is volt.

S most kimondom egyenesen, hogy én a febr. 26-ki pártus után ma sem látok részünkre a tényleges hatalommal szemben más politikát biztos sikerrel lehetőnek, mint az annak irányában folytatandó semmineműtést mindaddig, míg alkotmányunk teljes restitutiója szabad tért nem nyit a törvény teljes tökéletes gyakorlatára, jogérvényes cselekvésre.

Ezt a multak tapasztalatai s a jelen helyzetének elfogulatlan megfontolása egy iránt javallják.

Bécsben évek óta máról holnapra gazdálkod-

nak. Minden ember, ki az ügyek élére áll, a jövődö nevében emésztí fel a jelent, és mikor a maga részét kivette, odább áll, utódjára bizván a mesterséget, hogy új délibáb feltüntetése által a figyelmet a sivar jelentől elvonja, a multat elfelejtse.

„Après moi le deluge“, vagy magyarul szólva: „a ki hátul maradt, tegye be az ajtót,“ ez azon férfiak jelszava, kik míg az új Ausztriát a papirosos megalkották, a valóságos birodalmat kigázolhatlan bajokba, végveszedelembe döntötték.

Lelkiismeretlenség viszás politikával kapcsolatban, hallatlan megaláztatásokat és szerencsétlenségeket hoztak ezen még csak két évtizeddel ezelőtt büszke birodalomra.

Utódjára kénytelenek voltak belátni, hogy a követett politika, ha tovább úgy folytattatik, egyenesen megsemmisüléshez vezet, és felhagytak egyelőre mindennel, csak egygyel nem, hogy minket tovább is akaratumk ellen, az ő módjuk szerint boldogítsanak, azon egyszerű okból, mivel nélkülünk ők nem boldogulhatnak.

Febr. 26. után, 12 év óta hatodszor — minden megváltozott, minden más lett Bécsben, egyedül az ellenünk követett beolvasztási politika maradt a régi s ugyanazon emberek, kik tegnap még a legridegebb absolutismus nevében parancsoltak, ma mint az újdonsült Reichs-Constitution bajnokai lépnek fel ellenünk és követelik a szabadság nevében, ne tudom, mi jögon — ugyanazt, a mit rajtunk 12 évig az önkény követett el jure fortioris!

Ha a tárgy oly komoly nem volna, nevetni lehetne azon, hogy e tegnapi valóság constitutionalisták, mily praeceptorai hangon beszélnek alkotmányról oly nemzetnek, melynek 8 századon keresztül e volt mindene s akkor sem tágitott, mikor a többi Európa az absolutismus bálványá előtt oltározott.

Azonban készek ők mégis sokban engedni, csak mi is engedjük meg nekik azon kis csekélységet, hogy vérünkkel, vagyonunkkal ők rendelkezzenek.

Ily naiv politikával szemben, mely mellékesen mondva, csak annyiban különbözik az előbbentől, hogy elébb mások vetették a kötelet nyakunkba, most meg azt kívánják, hogy magunk végezzük magunkon a nobile officiumot, valóban kevés okunk

van felhagyni azon eljárással, melyet az utolsó 12 év alatt oly világos sikerrel követtünk, annnyival inkább, miután oly hosszú mint volt, várakozási idő nélkül ezentul bizonyára nem lesz.

Mi nem törünk senki ellen, mi nem kívánjuk senki vesztét; de ha Bécsben meg nem szűntek a mi vesztünket keresni: e nemzet bizonyosan nem fogja többé idétlen nagylelkűséggel vérét oly érdekek szolgálatában ontani, melyek lételet folyvást fenyegetik.

S vajon mire számolnak Bécsben? A német-szláv-elem, mindenik másfelé gravitálva, azon álmok kép kedvéért, melyet egységes Ausztriának neveznek, soká együtt karöltve haladni nem fog; s ha ama szövetség felbomlik, Magyarország, még pedig kibékített Magyarország nélkül, az épület, mely azon szövetségre támaszkodott, utána dől.

Ilyennek látván a helyzetet Bécsben, ismervén a hangulatot hazánkban és tapasztalván, hogy kinek kezébe adta a gondviselés az ügyek jobbrafordíthatóságát, azt balvéggzet a nemzet igazaival annyira ellenkező irányba sodorja, hogy maga rugja el láb alól az alapot, melyen a nemzet képviselői vele törvényesen érintkezhetnének; nekünk, véleményem szerint, nem marad egyéb teendők, mint országvilág előtt határozatilag kijelenteni, hogy mi a pragmatica sanctio határozataihoz ugyan szilárdul ragaszkodunk, de azon szerződés minket illető pontjaira csak akkor és annyiban érezzük magunkat kötelezve, a mikor és mennyiben a másik szerződő fél, annak őt illető pontjait is egyről egyig beteljesíti.

Magyarország semmi más országtól nem függő önálló királyság volt, e minőségben akar megmaradni; Magyarországnak megvolt törvényesen meghatározott területe, azt kívánja tovább is osztatlanul birni; Magyarország 1848-ig birt önálló törvényhozással, annak szentesített törvényeit csonkíttatlan meg akarja tartani.

S midőn maga részére annyi boszut-kiáltó tetek után is nem követel egyebet a szoros igazságnál, meg azt, hogy hagyják magára: ő viszont mások, különösen a testvér-népek irányában — több mint igazságos — méltányos és a szükségben kisegítő akar lenni.

Ha azok, kik a tényleg uralkodó fejedelemből felírni akarnak, azt kérdik talán tőlem: Mi haszna

mindezeket határozatilag kijelenteni, ha az illetővel nem közöljük?

Hogy feleljen az uralkodó, ha mi hozzá nem is szólunk? Erre feleletem egyszerűen az: Mi nem is szót várunk a tényleges uralkodótól — ez a törvényben ott van s nem szükséges újra elmondani, tehát nem szót, hanem tetteket, határozatunkat megelőző tetteket.

Avagy mire való volna a törvényre tanítani azt, kinek mint a törvényhozás egyik tényezőjének a törvényt ugy is ismernie kell?

Ha tenni akar, jól tudja, mi a teendője; tudhatja azt is, hogy az országnak más kívánalma nem lehet, mint a mit a törvény rendel.

Allítsa vissza az 1848-diki törvényeket egész terjedelmükben, nevezze ki a minisztereket, hívja meg az ország minden részeit a hongyülésre — szóval — lépjen a törvény terére határozottan, és biztos lehet, hogy a magyar nemzet képviselői nem fogják utánozni Bécs státusférfiainak bölcseségét és ketes jövődőért nem fogják feláldozni a bizonyos törvényes jelent.

Ha a dualismustól irtózik, hatalmában áll attól is megszabadulni és a határozás pillanatában annak is véget vetni.

Csak kövesse a természet rendjét, hol mindegyütt a kisebb testek mozognak a nagyobbak körül. — Allítsa vissza a nagy Corvinus trónusát Budán és boldogítsa többi tartományait azon szabad alkotmánynyal, mely az 1848-diki stadiumában az európai szabadelvek színvonalára lépett; de már nyolczszáz évvel ezelőtt kimondta: „Omnes homines unius sunt conditionis.“

Nem szólok tovább az előttünk fekvő nagy kérdéshez, melynek mind törvényes, mind történeti oldalait előttem már annyian és oly fényes ékesszó-lással fejtegettek, hogy vissza kellene élnem a t. ház türelmével, ha gyöngé tehetséggel én is e térekre lépnék.

Csak annyit mondok még: Meglehet, sőt valószínű, hogy minden jó szándékunk porba esik; hogy Bécsben a 12-ik órát is elmulasztják; de akkor profétai lélek nélkül mondhatjuk, hogy a felírásnak sem leendett volna cseppel külön eredménye; mert ha Bécsben a tények logikájára nem hallgattak, valjon

hihető-e, hogy a felírás, bár jeles logikájára a követett irányt megváltoztassák.

En legalább nem hiszem s ennél fogva nem a felírásra, hanem a batározatra szavazok.

Ragályi Ferdinánd beszéde.

(Máj. 25-én)

Az osztrák kormány szét tépven azon szerződést, melyet a magyar közjog sanctio pragmaticának nevez, minden kétoldalu szerződés természeténél fogva a másik szerződő felet felmentette a kötelezettségtől. És mégis midőn a vétkes belkormányzás és az ügyetlen külpolitika miatt elzsibbadt az önkény karja, mely a nemzetet lenyűgözte, és a nemzet önéletre jutott, nem a hűség telenség miatti elválásra, hanem az előbbeni állapot visszahelyeztetésére kezdte meg a pert. Ebből az látszik: hogy a történeti jog a magyar nemzetben mély gyökeret vert; de ne bizza el magát a kormány a nemzet ezen eljárásában, és ne alapítsa uralmát a nemzet ezen jellemére, mert mi mély gyökeret ver egy kétszázéves tölgy, és mégis egy szélvész kisodorja. Igaz, hogy a magyar nemzet a végletekig nem örömet sem, de az is igaz, hogy ha egyszer oda erőszakoltatik, nem retten vissza semmi áldozattól, és azt ne feledje a kormány, hogy az utolsó önvédelmi harczban nem saját erejével győzött le bennünket. Azok pedig, kik azt hiszik, hogy ők Isten kegyelméből vannak hivatva és jogosítva a nemzetek boldogítására, tanulmányozzák a méhek rendszerét, látni fogják; mily jól megyen ott a kormányzás, miért? mert a kormányzó királynénak nincs fullánkja. Egy állam tanulta el Európában a méhektől ezen rendszert, Nagybrittania; és ott a nemzetnek az államfővel soha sincs baja.

Ezen őszinte és jóakaratu figyelmeztetés után a multakról nem szólok, elég volt már mondva. El volt tak mondva a pátensek születésének okai, el volt mondva, hogy mikép alakult ezen országgyűlés, szóval: el volt mondva a pátenseknek, vagy a mint ők mondják, diplomáknak eredménye. Mi lényegét illeti: az szerintem egy csillogó tükörcs darab, melyet mint az indusoknak, azért nyujtanak nekünk cserébe, hogy önkényt kiadjuk kezeink közül azon termésaranyat,

mely e nemzetnek ezer évtől fogva sajátja. De én ettől nem félek, mert a mi lehetetlen, az nem veszedelmes, hanem bosszantó, hogy feltették rólunk, hogy mi indusok leszünk; feltették, hogy létezik magyar, ki ezen csecsebecséért eláll azon zászlótól, melyet a nemzet 300 évtől fogva hord kezében, melyet a függetlenség érdemében elődeink úgy, mint a jelen ivadék, vérrel szentesítettek.

Ha nem egy másodszor adandó tragoedia eshetősége lenne kilátásban, ezen csereaajánlást komikusnak mondanám. A tény így áll: az osztrák kormány elvevén tőlünk mindent, a mi előttünk szent, minek tiszteletbentartását eskükkkel biztosították, erre még utódjaikat is kötelezték, reájok nehezedvén az idők súlya, az elvetteknek egy igen kis részét, mondhatnám az elvett szép gyümölcsnek héját — vissza akarják adni, és akkor ezt mondják: ezen alapokon „bizalmat ajánlok, és bizalmat követelek“; máskor ismét csaknem kardjára ütven ezt mondja: „nekem reményem van a kiegyenlítésre Magyarországgal“, hanem ta bourse, és nem ou, de et la vie sine qua non; már uraim az én felfogásom szerint a javulás első jele nem a bizodalomajánlás, hanem a bűnnek elismerése, ezután a tetteknek a szavakkal öszhangzásban kell lenni, ezután folytonos jóakaratot kell tanusítani, és csak akkor lehet a bizalomról szó, sőt még akkor is nehezen megy; mert a mint egy nagy tekintélyű hazánkia, ha jól jut eszembe, egy pozsonyi országgyűlésen mondá, „könnyebb urat cserélni, mint az elvesztett bizalmat visszanyerni.“ Ezt mutatja Olaszország példája. Ha pedig valaki azon alapokon hiszen a kiegyenlítésben, hogy erszényemmel és életemmel ő rendelkezend, ebből mást következtetni nem lehet, mint vagy ügyetlen az, ki ily alapokon abban hiszen, vagy kimondhatatlan gyávák — mondhatnám semmirevalók, kik ily alapokon a kiegyenlítést elfogadják.

De igényelhetik-e ők a bizalmat, midőn már az új térre lépés után egy köztisztelőben és közszereletben állott polgártársunkat, ki az önkény vak dühe miatt külföldön tartózkodott — bevonczolták mondhatnám, belopták az országba azért, hogy itt szent tüzeben és az irántoki gyűlöletben felemészsze magát, úgy, hogy a nemzetnek nem maradt más hátra, mint fentartani örökre és hiven emlékét annak,

kit oly fájdalommal nélkülöz. Igényelhetnek-e bizalmat, midőn az ország törvényszékeit, melyek ugyan csak név szerint törvényesek, kevés kivétellel a Buda-rendszer embereinek nyugdíj intézetévé alakították. Igényelhetnek-e bizalmat, midőn nem régen egy osztrák tábornakszernagy, ki mellesleg legyen mondva, Ausztriának jelenleg egyetlen reménye, a magyar nemzet egy részét gyávának, a másikat szegénynek jelentette; pedig ezen tábornakszernagy jól tudhatja, akár mellette, akár szemben ellene állt a magyarnak, hogy a magyar nem gyáva; ha pedig szegény, szegénynek az osztrák kormány tette. Ez egy fő ok a bizalmatlanságra. Igényelhetnek-e bizalmat, midőn, a mint én most felolvastattott, a törvénytelenül kivetett szék beszédénél a katonasággal vandalizmust követeltnek el; holott ezt a jelen civilisatio még háboruban is rosztalja. Helyesen volt felhozva, hogy a törvénytelen adó behajtására nézve törvényeink még azok is bazaarulási bűn büntetésével sújtják, kik erre megdökeztet nyujtanak, és ezt meggondolhatta volna azon dicasterium — ha nem hazafiságból, legalább okosságból — melyet törvényeink 1848-ig kir. helytartótanácsnak neveztek. Igényelhetnek-e bizalmat, midőn naponta szórják ellentünk a rágalmakat, szótlen ráfogásokat, midőn hivatalosan vagy akár nem mondani, félhivatalosan azt mondják, hogy itt mára forradalom a törvényesség mezébe öltözött, de azért az csak forradalom. "Hát azt kérdem, mi volt? midőn ők mindent felforgattak úgy, hogy azon alkotmányban, melyre az államfő megesküdött, kő kövön nem maradt, ez hát e szerint legalitás volt a forradalom mezébe öltözve, de azért mégis legalitás. Ily bölcseségre csak a Lajthántuliak képesek! A réginek, a jogosnak felforgatása legalitás, annak visszakövetelése vagy az önkényes lenemmondás, forradalom. De nem gondolnak ők avval, hogy okosat vagy oktalant beszélnek-e de a cél azért mindig vétkes; itt is azért festik az ördögöt a falra, hogy szeretnék, ha idő előtt megjelenne, de csatlakoznak, mert a magyarnak is van egy példabeszéde, mely azt tartja, kárán tanul a magyar és az ördög idő előtt nem fog megjelenni."

Nem, uraim, ezen az úton a bizodalom vissza nem szerezhető. Vagy azt hiszi az osztrák kormány, hogy minekutánna a koronázást kilátásba helyezett, a sebek heggedve, az áldozatok szóval a multak, fo-

ledve vannak? nem uraim, ennyi csalódások után a kegyeletnek vége van, ily feltételek mellett a magyar nemzet koronázási mániában nem szenved.

Ezeknél fogva, mivel az osztrák kormány nyíltan kijelentette szándékát, mondjuk ki mink is nyíltan, hogy jogainkból egy hajszálnyit sem engedünk, és hiszszük, hogy midőn ezen magunk iránti kötelességet teljesítjük, mivel a szabadság az egész világon solidaris, a szabadságra jutott és szabadságra törekvő nemzetek rokonszenvét birjuk. Ha pedig a kormány még egyszer, mintegy tékozló kártyás, mindent kockára akar tenni, ám legyen, mi tűrni megtanultunk, tűrni fogunk mindaddig, míg az idő helyessége megjelenend! de reményünk van, hogy akkor azon rendszer, mely magát egy nemzet igazságos jogainak romjain akarja létesíteni összerogyand, mint összerogyott az első. A kettő közt csak az a különbség, hogy az első észtelen volt, a második pedig, mivel a nemzetre nézve lealázó, lehetetlen.

Hogy kinek és mily alakban mondjuk el azt, mit elmondanunk kell, erre nézve Deák F. indítványát elfogadom. Én nem szégyenlem kijelenteni, hogy engem küldöim csaknem az ekeszarva mellől küldtek ide, ezt Róma szabadkora sem szégyenlette sokkal magasztosabb szerepben, mint ilyen, valamint szavaimat nem látolgotom a diplomatia szörszálhasogató mérlegén, úgy gondolatimat, észlelésemet sem retortázom a sokszor reám nézve érthetlenné váló subtilitásokig. Így most is egyszerűen kijelentém, hogy én nem csak nem kerülöm, de keresem az alkalmat, hogy már egyszer a magyar nemzet országosan szemébe nézzen annak, ki minden bajainknak csaknem egyedül oka. Mint jó keresztény alkalmat akarok adni még egyszer, és talán utoljára a bűnbánásra és a jóvátételre; azután, uraim, ezen felírás csak a siker esetében felírás, ellenkező esetben ez egy vádlevél, melylyel az illetőket Európa ítélőszéke eleibe idézzük, és a következtetésekért, melyeket akadályozni nem leend hatalmunkban, felelőssé teszszük. Ezzel csak azt akarom mondani, hogy én így vagyok meggyőződve, megengedem, hogy az ellenvéleményűeknek örülni fogok, ha nekik leend igazságuk; egyik embernek esze mélyebben hat, szeme messzebb lát, mint a másinak. A vakondok elvesz a napfényen, míg a sas bele tud, sőt bele szeret nézni. Mindezt meg-

engedem, de engedjék meg nekem is kijelenteni, hogy azt nem látom helyénlevőnek, hogy azoknak, kik közül sokan eltöket a hazáért koczkáztatták, és még koczkáztatni fogják, azok, a kik szinte úgy koczkáztatták és szinte úgy koczkáztatni fogják, azt mondják, ti ezen lépéssel a hazát lealázzátok.

Elfogadom az indítványozó azon nézeteit, melyeket a nemzetiség és valláskülönbségre nézve az igazságra és méltányosságra fektetett. Pártolom a mozdulatlanlanságot a törvényhozásban mindaddig, míg a kiegészítésre nézve az akadályok elhárítása nem lesznek. A mi pedig a súlyos terheket illeti, melyeket, lehet, hogy vétkek és ügyetlenség szaporítottak, de hitelvesztésig okvetlen a dynastia mindig absolutismusra törekvő hajlama emelt, ezekben csak akkor kívánok részt venni, ha, a mint mondtam, igazságos ügyünk elébb-utóbb Európa ítélőszéke elébe kerül, ezen rendkívüli áldozatért valóvá leendő azon óhajítás, melyet nem csak én, hanem igen sok magyar ember táplál keblében.

A „MAGYARORSZÁG“ 124. száma után közölve.

DE BAJLAGI GEZA

